

SPOLEČNOST S RUČENÍM OMEZENÝM PO 1. LEDNU 2014 (PŘECHOD NA NOVOU PRÁVNÍ ÚPRAVU)

V souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) (dále jen „ZOK“) a zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (tzv. nový občanský zákoník) (dále jen „NOZ“) došlo k významným změnám právní úpravy společnosti s ručením omezeným. Pravidla obsažená v ZOK a NOZ nabyla účinnosti 1. ledna 2014.

1. ÚVOD

Právní úprava obchodních společností (včetně společnosti s ručením omezeným) byla do 31. prosince 2013 obsažena v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „ObchZ“). ObchZ byl přijat v roce 1991 a při jeho tvorbě v zásadě neexistovaly praktické poznatky o tom, jak funguje tržní hospodářství. Jeho tvůrci se při práci inspirovali především zákoníkem mezinárodního obchodu, prvorepublikovou a německou právní úpravou, přičemž výsledkem byla nesourodá směsice pravidel. Tato nesourodá směsice pravidel byla navíc velmi často novelizována, ať už v důsledku přibývajících zkušeností s praktickým fungováním tržního hospodářství, anebo v důsledku nutnosti implementovat evropské předpisy. Z ObchZ se tak stal komplexní kodex, který vedle současného občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) vytvořil vlastní a do určité míry nezávislou větev soukromého práva. V rámci rekodifikace soukromého práva pak bylo rozhodnuto o zrušení ObchZ, a to s cílem celou právní úpravu sjednotit a zpřehlednit.

Podle nové právní úpravy účinné od 1. ledna 2014 je základním předpisem soukromého práva (tedy jak občanského, tak obchodního) NOZ. V NOZ jsou jednotně upraveny závazkové vztahy pro celou oblast soukromého práva a obecné otázky společné všem právníkům osobám. ZOK představuje druhou část rekodifikace soukromého práva, která úzce navazuje na NOZ. ZOK ovšem nemá být pokračovatelem ObchZ, neboť již nebude upravovat jednotlivé smluvní typy, promlčení, náhradu škody, obchodní tajemství atd. ZOK je koncipován a vytvořen jako zvláštní předpis, který se zabývá úzce vymezeným okruhem právníků osob – obchodními korporacemi.

Obchodními korporacemi jsou všechny formy obchodních společností (tj. společnost s ručením omezeným, akciová společnost, komanditní společnost, veřejná obchodní společnost, evropská společnost a evropské hospodářské

zájmové sdružení) i družstev (tedy družstvo v užším smyslu, bytové družstvo, sociální družstvo a evropské družstvo). Nicméně úprava ZOK bude dopadat především na tuzemské formy těchto korporací, neboť ty evropské jsou primárně upraveny zvláštními předpisy Evropské unie.

ZOK tedy v zásadě přebírá pouze druhou část z dosavadního ObchZ a upravuje tak otázky vztahující se výlučně k obchodním korporacím – od jejich založení, přes rozložení vnitřní struktury orgánů, odpovědnosti členů těchto orgánů, činnosti v rámci koncernů, až po jejich zrušení. Do značné míry tedy existuje kontinuita, když většina právních pravidel vychází z předešlé právní úpravy.

Právní úprava ObchZ ovšem nebyla převzata mechanicky, ale je modifikována a doplněna, a to s ohledem na dosavadní zkušenosti, aktuální poznatky a současné světové legislativní trendy. Takovým nejvýraznějším současným trendem, který se ZOK snaží následovat, je liberalizace neboli uvolňování pravidel. ZOK usiluje o snížení celkového počtu donucujících ustanovení a v některých případech odstraňuje přílišnou kasuistiku a detailnost úpravy.

Pro praxi vítanou změnou je rovněž racionálnější zapracování evropských předpisů. V minulosti totiž docházelo k tomu, že zákonodárce stanovoval přísnější pravidla, než jaká byla evropskými předpisy vyžadována (typickým příkladem je ustanovení § 196a ObchZ, který zákonodárce nad rámec evropských požadavků zcela bezdůvodně obsahově rozšířil a vztáhl i na společnost s ručením omezeným). Přijímání přísnějších pravidel se následně projevilo ve snížené míře svobody a flexibility, což mohlo odrazovat potenciální podnikatele od podnikání v České republice.

ZOK usiluje o vytvoření moderního a podnikatelsky atraktivního právního prostředí, které by dokázalo konkurovat

„Ujednání společenských smluv, která jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními tohoto zákona, se zrušují dnem nabytí účinnosti ZOK, tj. k 1. lednu 2014. Jedná se o základní pravidlo, které se uplatnilo při přechodu obchodních korporací na novou právní úpravu.

jiným státním Evropské unie, a které by zbytečně neodrazovalo obchodní korporace od působení v České republice.

2. SYSTEMATIKA USPOŘÁDÁNÍ PRO ÚČELY SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

Jedním z cílů rekodifikace bylo pravidla soukromého práva zjednodušit a sjednotit. To se nepochybně povedlo v případě závazkového práva (tj. zejména smluv), nicméně v otázkách obchodních korporací došlo paradoxně k opačnému výsledku. Zatímco doposud byla v zásadě veškerá pravidla určená obchodním korporacím obsažena pouze v ObchZ, tak nová právní úprava je víceúrovňová, tj. pravidla jsou uspořádána podle míry své obecnosti nejen v různých předpisech, ale dokonce v různých částech jediného předpisu. Pro účely společnosti s ručením omezeným budou platit nejprve speciální pravidla ZOK týkající se výlučně společnosti s ručením omezeným (§ 132–242 ZOK), následně obecná pravidla ZOK pro všechny obchodní korporace (§ 1–94 ZOK), poté obecná ustanovení NOZ o korporacích (§ 210 – 213 NOZ) a v poslední řadě obecná ustanovení NOZ o právnických osobách (§ 118 – 209 NOZ). Speciální pravidla budou mít vždy přednost před pravidly obecnějšími.

Výhoda výše uvedené struktury spočívá v tom, že je kompaktnější, což eliminuje riziko výskytu mezer v právní úpravě. Nevýhodou je ovšem skutečnost, že speciální pravidla se v některých případech překrývají s obecnými pouze částečně, což vyvolává otázku, v jakém rozsahu (a zda vůbec) je možné obecnější pravidlo aplikovat.

3. PŘECHOD NA NOVOU PRÁVNÍ ÚPRAVU

3.1 Změna společenských smluv

Ustanovení § 777 odst. 1 ZOK stanoví, že ujednání společenských smluv, která jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními tohoto zákona, se zrušují dnem nabytí účinnosti ZOK, tj. k 1. lednu 2014. Jedná se o základní pravidlo, které se uplatnilo při přechodu obchodních korporací na novou právní úpravu.

Toto ustanovení, tak jak je formulováno, vyvolává ovšem několik nejasností.

Předně toto přechodné ustanovení vyvolává nejistotu o tom, jak rozsáhlé budou jeho dopady. ZOK, na rozdíl od ObchZ, vůbec nevymezuje, jaká ustanovení jsou kogentní¹ a jaká nikoliv. Je tedy nutné vycházet z ustanovení § 1 odst. 2 NOZ, podle kterého platí, že osoby si mohou ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona, není-li to výslovně zakázáno. Zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Především ani současná právní úprava dobré mravy nedefinuje, a tudíž je na judikatuře, aby tomuto pojmu dala v konkrétním případě obsah. To je žádoucí a nezbytné, neboť dobré mravy reflektují vývoj společnosti a jsou tudíž proměnlivé v čase. Jejich obsah se mění tak, jak se mění hodnoty společnosti. Navíc se jedná o tak široký pojem, že najít uspokojivou a trvalou definici je poměrně obtížné. Je proto logické, že judikatura bývá v některých případech kritizována, že je nejen ve vztahu k obsahu pojmu dobrých mravů nepřesná, ale též vzájemně rozporná.² Pojem dobrých mravů je totiž vzhledem k jeho obecnosti možné definovat více způsoby, které nejsou vždy shodné, nicméně prakticky vždy dosahují stejných výsledků. Např. Ústavní soud již v roce 1998 konstatoval, že dobré mravy jsou souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.³

Veřejný pořádek (jako druhý určovatel kogentnosti) je v dosavadní právní úpravě zmiňován např. v Listině základních práv a svobod⁴, nicméně také není v právním řádu definován. Důvodová zpráva k NOZ k tomu uvádí, že ani NOZ se

1 Kogentní ustanovení jsou taková ustanovení zákona, od kterých se strany nemohou svým ujednáním odchýlit (ať už je ujednání součástí smlouvy nebo stanov).

2 Mgr. Jan Mates, LL.M., Mgr. Šárka Matesová Kopecká. Pár poznámek k úpravě institutu dobrých mravů v NOZ. Bulletin advokacie č. 7–8/2011, rubrika Články, str. 26–32.

3 Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97.

4 Např. článek 14 odst. 3 uvádí: „Tyto svobody mohou být omezeny zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody.“

„ Pokud shrneme výše uvedené, tak existuje vysoká míra právní nejistoty ohledně toho, která ustanovení ZOK jsou kogentní a která dispozitivní.

nepokouší pojem veřejného pořádku definovat, neboť tento pojem právní normou definovat nelze, stejně tak jako nelze definovat pojem dobrých mravů:

„Orientačně lze vyjít z pojetí, že veřejný pořádek prostupuje celé právo a zahrnuje pravidla, na nichž leží právní základy společenského řádu zdejší společnosti. S tím souvisí i požadavek na transparentní uspořádání soukromých právních poměrů osob. Nikdo např. nepochybuje, že právní pravidla stanovující, jak vzniká manželství nebo které věci jsou nemovité a které věci jsou zastupitelné, jsou kogentní. Závaznost tohoto ustanovení však nelze opřít o dobré mravy, nýbrž právě o zásadu veřejného pořádku. Z těchto obecných kritérií se odvozují konkrétnější omezení – např. dobrým mravům odpovídá, že se nelze odchýlit od zákonných ustanovení chránících slabší stranu, veřejnému pořádku např. pravidlo, že ujednání stran nezasahuje právní postavení třetí osoby a nemění její oprávnění nebo povinnosti.“⁵

Práva týkající se postavení osob neboli statusové otázky, jsou třetím určovatelem toho, zda je nějaké ustanovení kogentní či dispozitivní. Právě statusové otázky budou zřejmě nejvýznamnějším určovatelem pro obchodní korporace, neboť ZOK upravuje statusové otázky společností ve značném rozsahu. Typickým příkladem statusových otázek je úprava vzniku a zániku obchodní korporace. Na druhou stranu ZOK nepředpokládá, že vše, co reguluje, má statusovou povahu, protože se to týká postavení osob. Bude tak třeba rozlišovat např. mezi vnitřními obligačními vztahy mezi společníky a zákonnou regulací struktury správy korporace včetně ochrany těch, kdo mají v konkrétních případech informační deficit (typicky menšinová společníci). Také je třeba vzít v úvahu, že s ohledem na organizační povahu pravidel kapitálových společností (společnost s ručením omezeným a akciová společnost), které předpokládají majetkové odlišení společníka a společnosti a realizaci práv společníka zákonem vymezeným způsobem, budou mít kapitálové společnosti vyšší počet kogentních pravidel než např. společnosti osobní (veřejná obchodní společnost a komanditní společnost). Obecně by tak měl být aplikován předpoklad, který vychází z toho, že regulace

správy kapitálových společností a regulace zákonných ochranných schémat pro společníky je svou povahou spíše bližší právům týkajícím se osob, tedy statusovým otázkám, a proto jsou ve zvýšené míře kogentní. Pro konkrétní posouzení však nutno sledovat dílčí pravidla, jejich textaci a vzájemné propojení.⁶

Pokud shrneme výše uvedené, tak existuje vysoká míra právní nejistoty ohledně toho, která ustanovení ZOK jsou kogentní a která dispozitivní.

ZOK ukládá obchodním korporacím (tedy i společnostem s ručením omezeným), aby do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti ZOK přizpůsobily svá zakladatelská právní jednání (v případě společnosti s ručením omezeným společenskou smlouvu) nové úpravě obsažené v ZOK. Neučiní-li tak, rejstříkový soud je k tomu vyzve a stanoví ve výzvě dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění této povinnosti. Pokud uplyne dodatečná lhůta marně, soud na návrh rejstříkového soudu nebo osoby, která na tom osvědčí právní zájem, zruší obchodní korporaci a nařídí její likvidaci.

Obdobné ustanovení nalezneme i v NOZ, podle kterého ustanovení společenské smlouvy nebo statutu právnických osob, která odporují donucujícím ustanovením NOZ, pozbývají závaznosti dnem nabytí jeho účinnosti. Právnická osoba je povinna přizpůsobit do tří let ode dne nabytí účinnosti NOZ společenskou smlouvu nebo statut úpravě NOZ a doručit je orgánu veřejné moci, který vede veřejný rejstřík, do něhož je právnická osoba zapsána. Neučiní-li tak, příslušný orgán veřejné moci ji k tomu vyzve a stanoví ve výzvě dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění této povinnosti. Uplyne-li dodatečná lhůta marně, soud právnickou osobu na návrh orgánu veřejné moci nebo osoby, která na tom osvědčí právní zájem, zruší a nařídí její likvidaci.

Je nezbytné vzít v úvahu, že obchodní korporace jsou upraveny nejen ZOK, ale i NOZ (v obecných otázkách), a tedy přechodné ustanovení NOZ pro právnické osoby je třeba vztáhnout i na obchodní korporace, tedy i společnost s ručením omezeným. Bylo by totiž nelogické, aby nedošlo k přizpůsobení zakladatelských dokumentů obchodních korporací zákonu, kterým se jejich

5 Důvodová zpráva k NOZ, konsolidovaná verze k 1. březnu 2012. Komentář k ustanovení § 1.

6 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 4.

” ZOK ukládá obchodním korporacím (tedy i společnosti s ručením omezeným), aby do šesti měsíců ode dne nabytí účinnosti ZOK přizpůsobily svá zakladatelská právní jednání (v případě společnosti s ručením omezeným společenskou smlouvu) nové úpravě obsažené v ZOK.

právní vztahy – vedle ZOK – rovněž řídí. V praxi se sice objevuje názor, že „právní osoby upravené v NOZ“ nejsou obchodní korporace, a tudíž se na obchodní korporace přechodné ustanovení v NOZ nevztahuje, ten je nicméně zřejmě chybný, když opomíjí skutečnost, že i obchodní korporace jsou právními osobami a rovněž korporacemi ve smyslu § 210 až 213 NOZ. Obchodní korporace včetně společnosti s ručením omezeným tak budou muset přizpůsobit svá zakladatelská právní jednání jak kogentním ustanovením ZOK, tak i kogentním ustanovením NOZ. Otázkou ovšem zůstává, v jaké lhůtě tak mají učinit. Je totiž věcně zcela neodůvodněné, aby obchodní korporace měly šestiměsíční lhůtu na to přizpůsobit se kogentním ustanovením ZOK a tříletou lhůtu přizpůsobit se ustanovením NOZ. Mezi odbornou veřejností se tak objevil názor, že v případě obchodních korporací je třeba šestiměsíční lhůtu aplikovat i na přizpůsobení se NOZ.⁷ Argumentem pro tento závěr může být i to, že některé instituty jsou zčásti upraveny v ZOK a zčásti v NOZ. Rozdílná lhůta je pak na tyto případy z povahy věci neaplikovatelná. Tento závěr, byť zcela logický a opodstatněný, ovšem nemá oporu v textu zákona, který jednoznačně stanoví lhůty různé. Vezmeme-li dále v úvahu, že porušení zákonného příkazu má v tomto případě závažný důsledek (zrušení a likvidace právnické osoby), tak je na místě v pochybnostech vykládat ustanovení ukládající určitou povinnost spíše restriktivně. Nehledě ani na to, že nejasný zákonný příkaz je zásadně třeba vykládat ve prospěch jeho adresátů.⁸

Z důvodu vyloučení jakýchkoliv pochybností je ovšem žádoucí, aby obchodní korporace přizpůsobily svá zakladatelská právní jednání jak ustanovení ZOK, tak i NOZ v šestiměsíční lhůtě. V praxi zřejmě nebude tento problém příliš závažný, neboť ve vazbě na společenské smlouvy obchodních korporací nestanoví NOZ nic, co by mělo významnějším způsobem zasáhnout do povinných změn.⁹

7 *Dědič, J.*: Obchodní korporace v pohledu rekodifikačních intertemporálních ustanovení. Sborník XXI. Karlovarské právnícké dny. Praha: Leges, 2013, s. 33.

8 *Štenglová, I.*: K některým problémům přechodných ustanovení zákona o obchodních korporacích, *Obchodněprávní revue* 10/2013, s. 284.

9 *Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.*: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 980.

Pro úplnost je vhodné zmínit, že ustanovení stanov odporující ZOK jsou ze zákona přímo zrušena, zatímco ustanovení stanov odporující NOZ zůstanou platná, pouze se stanou neúčinnými. Tento rozdíl by však neměl způsobovat žádné obtíže, protože v obou případech jsou tato rozporná ujednání nevyužitelná, resp. neaplikovatelná.

3.2 Přizpůsobení smluv o výkonu funkce

Ustanovení § 777 odst. 3 ZOK ukládá povinnost společnostem s ručením omezeným uzpůsobit ujednání smluv o výkonu funkce a o odměně pravidlům obsaženým v ZOK, a to ve lhůtě šesti měsíců od nabytí jeho účinnosti. Pokud smlouvy o výkonu funkce nebudou ZOK uzpůsobeny, pak bude platit, že výkon funkce je bezplatný.

Stejně jako podle předešlé úpravy, i podle nové musí být smlouva o výkonu funkce v případě společnosti s ručením omezeným sjednána písemně a musí ji schválit valná hromada (popř. jediný společník). Valná hromada musí rovněž schválit všechny případné změny takové smlouvy. Pokud smlouvu o výkonu funkce nebo její případné změny valná hromada neschválí, je neplatná. ZOK ovšem zakotvuje neplatnost relativní, což znamená, že je nutné se neplatnosti dovolat, a to ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy se o neplatnosti oprávněná osoba dozvěděla nebo dozvědět mohla. Po uplynutí lhůty šesti měsíců již na dovolání se neplatnosti nebude brát zřetel. To samé platí i po uplynutí deseti let od okamžiku uzavření smlouvy.

Zákon nestanoví, jakým smluvním typem má být smlouva o výkonu funkce, takže je možné, aby byla uzavírána např. jako smlouva příkazní nebo smlouva nepojmenovaná. Obsah smlouvy o výkonu funkce zákon komplexně neupravuje, když povinnými náležitostmi smlouvy jsou pouze otázky týkající se odměňování (viz dále). Smlouva tak může obsahovat jakékoliv jiné ujednání, které neodporuje zákonu, veřejnému pořádku či dobrým mravům.

Má-li jednatel uzavřenou smlouvu o výkonu funkce, tak podle ZOK tato smlouva musí obsahovat zákonem stanovené údaje o odměňování, a to:

” Z důvodu vyloučení jakýchkoliv pochybností je ovšem žádoucí, aby obchodní korporace přizpůsobily svá zakladatelská právní jednání jak ustanovení ZOK, tak i NOZ v šestiměsíční lhůtě.

- (a) vymezení všech složek odměn, které náleží nebo mohou náležet jednatelem, včetně případného věcného plnění, úhrad do systému penzijního připojištění nebo dalšího plnění;
- (b) určení výše odměny nebo způsobu jejího výpočtu a její podoby;
- (c) určení pravidel pro výplatu zvláštních odměn a podílu na zisku pro jednatele, pokud mohou být přiznány; a
- (d) údaje o výhodách nebo odměnách jednatele spočívajících v převodu účastnických cených papírů nebo v umožnění jejich nabytí jednatelem a osobou jemu blízkou, má-li být odměna poskytnuta v této podobě.

Pokud smlouva o výkonu funkce nebude obsahovat výše uvedené, ZOK stanoví nevyvratitelnou domněnku, že jednatel vykonává funkci bezplatně. Zákon ovšem poskytuje ochranu jednatelem pro případ, kdy je ujednání o odměně ve smlouvě o výkonu funkce neplatné z důvodů na straně společnosti s ručením omezeným. V takovém případě je výkon funkce úplatný a jednatelem bude poskytnuta odměna obvyklá. Pokud nebude smlouva o výkonu funkce vůbec uzavřena, tak v takovém případě bude výkon funkce opět bezplatný, neboť ustanovení o příkazní smlouvě (která se pro tento případ aplikují) stanoví, že odměna se poskytuje příkazníkovi pouze v případech, kdy je sjednána nebo je-li to vzhledem k podnikání příkazníka obvyklé. Jednatel, jako příkazník, podnikatelem není. Lze argumentovat i tím, že společníci by měli mít absolutní kontrolu nad odměňováním jednatelem, neboť se vlastně jedná o „jejich“ prostředky, které jsou vynakládány, a tudíž musí odměnu za výkon funkce vždy schválit. Závěr o bezplatnosti výkonu funkce v případě absence smlouvy zastává i odborná veřejnost.¹⁰

Jak již bylo uvedeno výše, pokud smlouvy o výkonu funkce vzniklé podle dosavadní právní úpravy nebudou uzpůsobeny nové právní úpravě do šesti měsíců od nabytí účinnosti ZOK, se uplatní nevyvratitelná domněnka, že výkon funkce je bezplatný. Domněnka bezplatnosti výkonu funkce v případě absence ujednání o odměně je poměrně zásadní změnou, neboť dosavadní právní úprava vycházela z toho, že výkon funkce je v těchto případech zásadně úplatný, poskytuje se odměna

obvyklá a valná hromada není oprávněna tuto odměnu schvalovat (tj. jednatel na ni má nárok ze zákona).¹¹

Z praktického hlediska zřejmě bude nutné reflektovat zejména nová ustanovení o odměňování, nicméně nelze vyloučit, že v konkrétních případech budou smlouvy o výkonu funkce obsahovat ujednání, která sice jsou v souladu s dosavadní právní úpravou, ale mohou být v rozporu s kogentními normami nové právní úpravy. I taková ustanovení bude třeba změnit ve lhůtě šesti měsíců, která počíná běžet od 1. ledna 2014. Pokud k potřebným změnám nedojde, tak se smlouva o výkonu funkce bude v některých aspektech řídit dosavadní právní úpravou (do té míry, v jaké s ní nebude v rozporu), ale současně bude výkon funkce bezplatný a pravidla obsažená v nové úpravě, která jsou kogentní, budou rovněž na jednatele dopadat (povinnost péče řádného hospodáře, pravidlo podnikatelského úsudku apod.).

Pro úplnost je vhodné uvést, že ZOK umožňuje, aby odměny za výkon funkce byly stanoveny i mimo režim smlouvy o výkonu funkce, např. vnitřními předpisy schválenými valnou hromadou nebo v rozhodnutí valné hromady *ad hoc*. Zákon pouze požaduje, aby odměny byly vždy schváleny společníky, protože jsou to v zásadě jejich prostředky, které jsou jednatelem poskytovány.

3.3 Souběh funkcí

Obecně platí, že společnost zavazují pouze ty úkony, které učiní jednatelé v souladu se zápisem v obchodním rejstříku. Jedná se o způsob jednání za právnickou osobu. Občas bývá stanoveno, že v určitých záležitostech jsou povinni jednat dva jednatelé společně. Pokud není takový způsob jednání dodržen, pak právní úkony učiněné jednatelem samostatně společnost nezavazují.

Zároveň ovšem platí, že jestliže je zaměstnanec při provozování podniku pověřen určitou činností, je zmocněn ke všem úkonům, k nimž při této činnosti obvykle dochází. Společnost tak zavazují právní úkony učiněné zaměstnanci, pokud odpovídají jejich pracovnímu zařazení.

¹⁰ Např. Havel, B.: Co se změní v postavení a odpovědnosti statutárních orgánů po 1. 1. 2012, Právní rádce 5/2013.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1647/2010.

” Pro úplnost je vhodné zmínit, že ustanovení stanov odporující ZOK jsou ze zákona přímo zrušena, zatímco ustanovení stanov odporující NOZ zůstávají platná, pouze se stanou neúčinnými.

V daném případě se jedná o tzv. souběh funkcí. Souběh funkcí je stav, kdy jedna osoba je jednatel a zároveň zaměstnancem společnosti. Z právního hlediska se při souběhu funkcí zejména řeší, zda je platný podpis osoby, která smlouvu podepíše ve funkci zaměstnance (např. generálního ředitele), ač je zároveň jednatel a předepsaný způsob jednání za společnost jí neumožňuje jednat za společnost samostatně.

Původně soudy zastávaly názor, že souběh funkcí možný je a společnost zavazují i ty právní úkony, které učinil jednatel samostatně, pokud byl zároveň generální ředitel. V roce 2007 ovšem přijal velký senát Nejvyššího soudu usnesení, že takto postupovat nelze a právní úkony podepsané pouze jedním jednatel jako generálním ředitelem společnost nezavazují (pracovní smlouva na funkci generálního ředitele je neplatná a tudíž jsou neplatné i všechny smlouvy podepsané z titulu této funkce).¹² Tento stav poté soudy konzistentně udržovaly, a to i přes značnou kritiku odborné veřejnosti, která trvala na tom, že souběh funkcí by měl být možný. I s ohledem na tuto kritiku byla přijata novela ObchZ, která s účinností od 1. ledna 2012 umožnila, aby jednatel byl zároveň zaměstnancem společnosti a mohl tedy za společnost i jako zaměstnanec jednat, a to i z pozice generálního ředitele.

Nová právní úprava souběhu funkcí výslovně neřeší a zřejmě se tak vrátíme ke stavu před 1. lednem 2012. Na druhou stranu již zde proběhl určitý vývoj a i nová právní úprava je v několika důležitých aspektech odlišná, což by mohlo mít rozhodující význam. Na rozdíl od dosavadní právní úpravy, podle které smlouva o výkonu funkce spadala mezi absolutní obchody a řídila se tak ustanoveními ObchZ, nová právní úprava takový požadavek nestanoví. Z toho lze dovozovat, že smlouva o výkonu funkce bude nově možné podřídit NOZ nebo i zákoníku práce. Navíc ustanovení § 61 odst. 3 ZOK výslovně počítá s tím, že člen statutárního orgánu může být i zaměstnancem společnosti, když pro takový případ vyžaduje, aby jeho odměnu schválila valná hromada. K možnosti vykonávat funkci jednatele na základě pracovní smlouvy se přiklání i autor ZOK Bohumil Havel: „Smlouva o výkonu funkce je zvláštní typ smlouvy,

¹² Rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 15. října 2007, sp. zn. 31 Odo 11/2006.

pro kterou se použije subsidiárně příkaz podle občanského zákoníku (dříve mandát). Nebrání se samozřejmě ani tomu, aby tento vztah byl sjednán jako pracovní smlouva s tím, že tím nelze vyloučit fiduciární povinnosti, pravidla odpovědnosti apod. Zákon se tak přiklání k stávající dikci zákona, který jasně stanoví, že je věcí smluvních stran, jaké regulaci smlouvu o výkonu funkce podřídí – stávající judikatura je v tomto nesprávná a doufáme, že si svůj omyl uvědomí. Zákon i proto výslovně nereguluje souběhy, ačkoliv tak činí poslední novela obchodního zákoníku v § 66d ObchZ, protože předpokládá, že i nadále platí ústavním pořádkem garantovaný princip legální licence (co není zakázáno, je dovoleno).“¹³

Na druhou stranu je ovšem nespornou skutečností, že aby bylo možno určitý právní vztah podřídit zákoníku práce, tak musí být obsahem tohoto vztahu výkon závislé práce zaměstnancem pro zaměstnavatele. Podle zákoníku práce je závislou prací taková práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně.¹⁴ Pro účely souběhu funkcí je klíčový požadavek na vztah nadřízenosti a podřízenosti a s tím související povinnost řídit se pokyny zaměstnavatele. ZOK výslovně zakazuje komukoliv dávat jednateli pokyny týkající se obchodního vedení. Jednatelům není nikdo nadřízen, když jsou to právě oni, kdo jsou na vrcholu pyramidy řízení. Pokud by jednatele měli být zaměstnanci, kdo by jim dával pokyny, když podle ZOK nikdo takový být nemůže? Pokud jim nikdo nemůže udílet pokyny, nejsou ve vztahu podřízenosti a nadřízenosti. S ohledem na tuto skutečnost se nejedná o závislou práci, a tudíž by nemělo být možné ani uzavřít pracovní smlouvu a aplikovat na tento vztah ustanovení zákoníku práce.

Na otázku, zda je možné podle nové úpravy uzavírat pracovní smlouvy na výkon funkce jednatele, tak bude muset odpovědět až judikatura.

¹³ Havel, B.: Společnost s ručením omezeným na úsvitu rekodifikace, Obchodněprávní revue 12/2011, s. 351.

¹⁴ Ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce.

„ Stejně jako podle předešlé úpravy, i podle nové musí být smlouva o výkonu funkce v případě společnosti s ručením omezeným sjednána písemně a musí ji schválit valná hromada (popř. jediný společník). Valná hromada musí rovněž schválit všechny případné změny takové smlouvy.

Otázkou dále zůstává, jak to bude s pracovními smlouvami uzavřenými na výkon funkce před 1. lednem 2014. Je nepochybné, že i tyto smlouvy jsou smlouvami o výkonu funkce a bude je tudíž třeba uzpůsobit stejně jako jiné typy smluv o výkonu funkce (příkazní smlouva, nepojmenovaná smlouva apod.). Vzhledem k tomu, že není postaveno zcela najisto, zda je možné pracovní smlouvy na výkon funkce podle nové právní úpravy uzavírat, tak za „uzpůsobení ZOK“ může být považována i změna smluvního typu (z pracovní smlouvy na smlouvu příkazní či nepojmenovanou), tj. upravení vztahu mezi jednatelem a společností tak, aby nebyl vykonáván v pracovním poměru.

3.4 Automatické změny ve stanovách po 1. lednu 2014

Ustanovení § 777 odst. 4 ZOK stanoví, že obsahem společenských smluv obchodních korporací, které vznikly před účinností ZOK, jsou i dosavadní ustanovení ObchZ, která upravovala práva a povinnosti společníků, pokud nejsou v rozporu s donucujícími ustanoveními ZOK nebo se od nich společníci neodchýlili ve společenské smlouvě.

Dne 1. ledna 2014 tedy proběhly automaticky (ze zákona) dvě změny. Ustanovení společenských smluv, která byla v rozporu se ZOK se zrušila a naopak součástí společenských smluv se stala i ustanovení ObchZ upravující práva a povinnosti společníků. Ke změně společenských smluv není v tomto případě třeba usnesení valné hromady, neboť k němu dochází ze zákona. Vzhledem k tomu, že jednatelé společnosti s ručením omezeným mají ze zákona povinnost vyhotovovat úplné znění společenské smlouvy bez zbytečného odkladu poté, co se dozví o jejich změně¹⁵, tak vzniká otázka, zda byli jednatelé povinni vyhotovit aktuální znění společenské smlouvy bezprostředně po vstupu ZOK v účinnost. Lze totiž argumentovat tím, že dispozitivní ustanovení ObchZ byla vlastně součástí společenské smlouvy už před účinností ZOK (pokud se od nich společenská smlouva neodchýlila) a ke změně společenské smlouvy vlastně nedochází. Na druhé straně ale účinností ZOK nepochybně dochází ke změně textu společenské smlouvy, byť ne ke změně práv a povinností společníků. Vzhledem k tomu, že do

¹⁵ Ustanovení § 197 ZOK.

šesti měsíců od účinnosti ZOK musí dojít k přizpůsobení společenské smlouvy tomuto zákonu a založení jejich úplného znění do sbírky listin, lze dospět k závěru, že postačí, dojde-li k zapracování změn vyvolaných jeho účinností, až při tomto přizpůsobení.¹⁶

Zpracování úplného znění společenské smlouvy nemusí být přitom vůbec jednoduché, neboť pokud se společnost s ručením omezeným nebude podřizovat ZOK (viz níže), pak se budou práva a povinnosti společníků řídit:

- (a) kogentní úpravou obsaženou v ZOK;
- (b) dosavadní úpravou společenské smlouvy v rozsahu, v jakém není v rozporu s kogentní úpravou ZOK, NOZ a ObchZ;
- (c) kogentní a dispozitivní úpravou ObchZ, není-li v rozporu s kogentní úpravou ZOK a NOZ;
- (d) dispozitivní úpravou ZOK, není-li v rozporu s úpravou v ObchZ;
- (e) kogentní úpravou NOZ, nevylučuje-li její použití kogentní úprava ZOK; a
- (f) dispozitivní úpravou NOZ, není-li v rozporu s kogentní a dispozitivní úpravou ObchZ a ZOK.

Při zpracovávání aktuálního znění společenské smlouvy tak bude třeba vzít v úvahu všechna výše uvedená pravidla v právních předpisech.

Součástí společenské smlouvy se stanou pouze pravidla o právech a povinnostech společníků, nikoli pravidla jiná. V praxi vznikají pochybnosti o tom, co je třeba chápat pod právy a povinnostmi společníků. V užším smyslu se totiž jedná jen o individuální práva (a povinnosti) jednotlivých společníků, tedy ta, jež jsou spojená s podílem (a převádějí se nebo přecházejí spolu s podílem). V širším smyslu je pak třeba pod právy a povinnostmi společníků rozumět i ta ustanovení, jež např. upravují působnost valné hromady a její průběh a tím (nepřímo) zasahují do práv a povinností společníků. Nicméně se domníváme, že součástí společenské smlouvy se stanou pouze práva a povinnosti společníků v užším smyslu, tj. součástí

¹⁶ Štenglová, I.: K některým problémům přechodných ustanovení zákona o obchodních korporacích, *Obchodněprávní revue* 10/2013, s. 284.

„Zákon nestanoví, jakým smluvním typem má být smlouva o výkonu funkce, takže je možné, aby byla uzavírána např. jako smlouva příkazní nebo smlouva nepojmenovaná. Obsah smlouvy o výkonu funkce zákon komplexně neupravuje, když povinnými náležitostmi smlouvy jsou pouze otázky týkající se odměňování.

společenské smlouvy se nestanou ustanovení ObchZ upravující statusové otázky korporací, tedy i organizační strukturu jejich orgánů, otázky valné hromady, případně práva účasti a hlasování na ní, a to jednak proto, že jsou většinově kogentní, a jednak proto, že jsou nahrazována novými, zpravidla kogentními pravidly.

Další pochybnosti vznikají okolo otázky, zda se dvojitý režim úpravy práv a povinností společníků týká jen těch společníků, kteří se stali společníky před účinností ZOK, anebo i těch, kteří nabyli účast ve společnosti později. Zde se domníváme, že i společníci, kteří nabyli podíl později, se budou řídit společenskou smlouvou v tom znění, v jakém budou platit pro ostatní společníky.

3.5 Možnost podřídit se ZOK

Přechodná ustanovení ZOK umožňují obchodním korporacím, které vznikly před 1. lednem 2014, podřídit se do dvou let od nabytí účinnosti ZOK nové právní úpravě jako celku. Jedná se o tzv. „opt-in“. Takové rozhodnutí bude učiněno prostřednictvím změny společenské smlouvy a bude se zapisovat do obchodního rejstříku. Z obchodního rejstříku pak bude zřejmé, zda se společnost řídí ObchZ nebo ZOK. Podřízení se ZOK musí být globální, tj. není možné, aby se společnost s ručením omezeným v některých otázkách řídila ObchZ a v jiných ZOK.

Lhůta pro podřízení se ZOK je stanovena na dva roky od nabytí účinnosti ZOK. Mezi odbornou veřejností se v současnosti diskutuje o tom, zda se jedná o lhůtu prekluzivní. Pokud ano, pak by bylo možné se ZOK podřídit pouze ve lhůtě dvou let, tj. po uplynutí této lhůty by již rejstříkový soud neměl takové podřízení akceptovat a zapsat jej do obchodního rejstříku. Vymezením konkrétní lhůty se zřejmě zákonodárce snažil o to, aby bylo vymezeno určité období, ve

kterém by se definitivně rozhodlo, jakou právní úpravou se budou společnosti řídit. Důvodem pro vymezení lhůty je tedy právní jistota. Část odborné veřejnosti ovšem zastává názor, že nelze bránit společnostem, aby přešly na novou právní úpravu i později.¹⁷

Pokud se společnost s ručením omezeným zcela podřídí ZOK, tak se pravidla obsažená v ObchZ na ni již nadále vztahovat nebudou.

3.6 Tři typy společností po 1. lednu 2014

Přechod na novou právní úpravu se projevuje v tom, že po 1. lednu 2014 existují tři typy společností s ručením omezením. Prvním typem jsou společnosti vzniklé po 1. lednu 2014, které jsou již založeny podle ZOK a plně podléhají ustanovením ZOK. Druhým typem jsou společnosti, které vznikly před 1. lednem 2014, avšak dobrovolně se v plném rozsahu podřídily režimu ZOK, a tudíž na ně ustanovení ObchZ rovněž nedopadají. Třetím typem jsou společnosti, které vznikly před 1. lednem 2014, nicméně se ZOK nepodřídily, a tudíž podléhají dvojí právní úpravě, tj. jak ObchZ, tak ZOK.

3.7 Doporučení

Z přechodných ustanovení ZOK vyplývá, že z hlediska právní jistoty je pro společnosti mnohem vhodnější podřídit se nové právní úpravě. Pokud to totiž neudělají, tak podléhají dvěma právními úpravami – jak předešlé (ObchZ), tak i současné (ZOK a NOZ). Podléhání dvěma různými úpravami s sebou přináší mnoho nejasností – jako příklad lze uvést

17 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 981.

„Domněnka bezplatnosti výkonu funkce v případě absence ujednání o odměně je poměrně zásadní změnou, neboť dosavadní právní úprava vycházela z toho, že výkon funkce je v těchto případech zásadně úplatný, poskytuje se odměna obvyklá a valná hromada není oprávněna tuto odměnu schvalovat (tj. jednatel na ni má nárok ze zákona).

ustanovení § 196a ObchZ¹⁸. Nikdo v tuto chvíli nedokáže najisto říci, zda se toto ustanovení má aplikovat či nikoli (o § 196a podrobněji níže). Z hlediska právní jistoty tak doporučujeme, aby společnosti na novou právní úpravu přešly. Dalším důvodem pro přechod na novou právní úpravu je větší svoboda a flexibilita, což se projeví v nových možnostech, které se společností s ručením omezeným po přechodu na novou právní úpravu otevírají.

4. ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI S RUČENÍM OMEZENÝM

Jak již bylo uvedeno výše, ZOK přináší pro společnosti větší míru flexibility a volnosti. Některé nové možnosti společnosti s ručením omezeným jsou uvedeny níže.

18 Ustanovení § 196a ObchZ stanoví:

„(1) Společnost může uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s členem představenstva, dozorčí rady, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo osobami jim blízkými, nebo na ně bezplatně převést majetek společnosti jen s předchozím souhlasem valné hromady a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku.

(2) Pokud jsou osoby uvedené v odstavci 1 oprávněny jednat i jménem jiné osoby, použije se ustanovení odstavce 1 obdobně i na plnění tam uvedené ve prospěch této jiné osoby. Souhlasu valné hromady není zapotřebí, jde-li o poskytnutí půjčky nebo úvěru ovládané osobou ovládané osobě.

(3) Jestliže společnost nebo jí ovládaná osoba nabyvá majetek od zakladatele, akcionáře nebo od osoby jednající s ním ve shodě anebo jiné osoby uvedené v odstavci 1 nebo od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern, za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí nebo na ně úplatně převádí majetek této hodnoty, musí být hodnota tohoto majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem. Pro jmenování a odměňování znalce platí ustanovení § 59 odst. 3. Jestliže k nabytí dochází do 3 let od vzniku společnosti, musí je schválit valná hromada.

(4) Ustanovení odstavce 3 se nevztahuje na nabytí nebo zcizení majetku v rámci běžného obchodního styku a na nabytí z podnětu nebo pod dozorem nebo dohledem státního orgánu nebo na nabytí na evropském regulovaném trhu nebo zahraničním trhu obdobném regulovanému trhu či v evropském mnohostranném obchodním systému. Ustanovení odstavce 1 o souhlasu valné hromady se vztahuje obdobně i na bezúplatný převod majetku na akcionáře.

(5) Společnost může poskytnout zajištění závazků osob uvedených v odstavcích 1 a 2 pouze se souhlasem valné hromady. Souhlas valné hromady není zapotřebí, jde-li o poskytnutí zajištění závazků ovládané osoby ovládané osobou.

(6) Byl-li majetek nabytý v rozporu s odstavci 1 až 3 dále zcizen, použije se ustanovení § 446 přiměřeně.“

4.1 Jednatelé jako kolektivní orgán

Statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je jeden nebo více jednatelů. Jednatelům náleží obchodní vedení společnosti, tedy řízení společnosti včetně rozhodování o podnikatelských záměrech. Jednatelé jsou dále povinni zajistit řádné vedení předepsané evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků a informování společníků o věcech společnosti (na základě žádosti).

Od rozhodování dovnitř společnosti je třeba odlišit jednání za společnost navenek. Jednatelé jsou oprávněni za společnost jednat, a to v souladu se zápisem v obchodním rejstříku. Takové jednání je pro společnost závazné (např. smlouvou podepsanou jednatelům v souladu se zápisem v obchodním rejstříku musí společnost plnit). Jednání za společnost je tak pouze projevem (vnitřního) rozhodnutí, které společnost učinila.

Podle předešlé právní úpravy jednatelé netvořili kolektivní orgán, tj. každý mohl rozhodovat samostatně, s výjimkou záležitostí spadajících do obchodního vedení, kde k přijetí rozhodnutí se vyžadoval souhlas většiny z nich. Podle nové právní úpravy může společenská smlouva stanovit, že jednatelé tvoří kolektivní orgán.¹⁹

Pokud budou jednatelé tvořit kolektivní orgán, je k přijetí rozhodnutí třeba většiny hlasů přítomných jednatelů, přičemž společenská smlouva může určit i vyšší (tzv. kvalifikovanou) většinu.²⁰ Nelze ani vyloučit, aby společenská smlouva pro určitá rozhodnutí stanovila většinu kvalifikovanou, zatímco pro ostatní rozhodnutí většinu prostou. Každý z jednatelů má jeden hlas. O průběhu jednání jednatelů se pořídí zápis podepsaný předsedajícím a zapisovatelem. Přílohou zápisu je i seznam přítomných. V zápisu se jmenovitě uvedou jednatelé, kteří hlasovali proti jednotlivým rozhodnutím nebo se zdrželi hlasování, přičemž u neuvedených členů se bude mít za to, že hlasovali pro přijetí rozhodnutí. Společenská

19 Ustanovení § 44 odst. 5 ZOK a § 194 odst. 2 ZOK.

20 Ustanovení § 194 odst. 2 ZOK s odkazem na ustanovení § 440 odst. 1 ZOK

„Souběh funkcí je stav, kdy jedna osoba je jednatelem a zároveň zaměstnancem společnosti. Z právního hlediska se při souběhu funkcí zejména řeší, zda je platný podpis osoby, která smlouvu podepíše ve funkci zaměstnance (např. generálního ředitele), ač je zároveň jednatelem a předepsaný způsob jednání za společnost jí neumožňuje jednat za společnost samostatně.

smlouva může určit, že při rovnosti hlasů je rozhodující hlas předsedajícího.²¹

Pokud společenská smlouva neurčí, že jednatele tvoří orgán kolektivní, tak může každý rozhodovat samostatně vyjma záležitostí spadajících do obchodního vedení, ve kterých se vyžaduje souhlas většiny z nich.²²

Způsob vnitřního rozhodování (tj. zda jednatele rozhodují samostatně nebo jako kolektivní orgán) nic nemění na tom, že musí být vždy dodržen předepsaný způsob jednání za společnost.

4.2 Zákaz konkurence pro jednatele

Stejně jako v předešlé úpravě, i podle ZOK je jednatel omezen ve své činnosti tak, aby nekonkuroval společnosti. Bez svolení všech společníků jednatel nesmí

- (a) podnikat v předmětu činnosti nebo podnikání společnosti, a to ani ve prospěch jiných osob, ani zprostředkovat obchody společnosti pro jiného;
- (b) být členem statutárního orgánu jiné právnické osoby s obdobným předmětem činnosti nebo podnikání nebo osobou v obdobném postavení, ledaže se jedná o koncern;
- (c) účastnit se na podnikání jiné obchodní korporace jako společník s neomezeným ručením nebo jako ovládající osoba jiné osoby se stejným nebo obdobným předmětem činnosti nebo podnikání.

Pokud ovšem byli všichni společníci při založení společnosti nebo v okamžiku zvolení jednatele upozorněni jednatelem na některou z výše uvedených okolností nebo vznikla-li později a jednatel na ni písemně upozornil všechny společníky, má se za to, že jednatel tuto činnost zakázanou nemá, ledaže s tím kterýkoliv ze společníků vysloví nesouhlas, a to do jednoho měsíce od okamžiku, kdy byl na konkurenční jednání upozorněn. Toto je zásadní rozdíl oproti předešlé právní úpravě, kdy zákaz konkurenčního jednání byl kogentní (tj. společenská smlouva jej nemohla vyloučit a ani společníci se nemohli dohodnout jinak).

21 Ustanovení § 158 odst. 3 NOZ.

22 Ustanovení § 195 odst. 1 ZOK.

4.3 Náhradnictví ve výkonu funkce

Tvoří-li více jednatelů kolektivní orgán, je možné, aby společenská smlouva upravila možnost volby jejich náhradníků. Náhradníci se ujmou funkce poté, co zanikne funkce předchozího jednatele. Náhradní jednatel nemůže být zapsán jako jednatel do obchodního rejstříku předtím, než se ujme své funkce, a nemůže také některého z jednatelů zastupovat. Náhradníkovi vzniká funkce jednatele okamžikem zániku funkce předchozího jednatele. Je-li náhradníků více, mělo by být určeno i jejich pořadí, jinak nemůže funkce zánikem funkce předchozího jednatele vzniknout – ledaže by současně zanikla funkce stejného nebo vyššího počtu členů než je náhradníků.²³

Zdali jsou jednatele kolektivní orgán či nikoli, záleží na vůli společníků, tj. obsahu společenské smlouvy.

ObchZ náhradnictví ve funkci neumožňoval.

4.4 Udílení pokynů mimo obchodní vedení

Dosavadní právní úprava umožňovala valné hromadě udílet jednatelům pokyny, které nezasahovaly do obchodního vedení.

Nová právní úprava toto výslovně neumožňuje, ovšem ani nezakazuje. Zřejmě tak bude nutné toto oprávnění zakotvit do společenské smlouvy, jinak jednatele nebudou podléhat jakýmkoliv pokynům ze strany společníků, resp. udílení pokynů valnou hromadou (i mimo obchodní vedení) by mohlo být napadnutelné.

4.5 Kumulativní hlasování (volba orgánů společnosti)

ZOK přináší nové možnosti i v otázkách volby orgánů společnosti (např. jednatelů), když zavádí možnost tzv. kumulativního hlasování.

Kumulativní hlasování je historicky nástroj angloamerického práva, který nachází svůj základ a využití na konci 18. století. Jeho podstata směřuje ke zvýšení vlivu malých společníků při volbě orgánů společnosti, a představuje tedy motivaci

23 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 383.

„ Nová právní úprava souběhy funkcí výslovně neřeší a zřejmě se tak vracíme ke stavu před 1. lednem 2012. Na druhou stranu již zde proběhl určitý vývoj a i nová právní úprava je v několika důležitých aspektech odlišná, což by mohlo mít rozhodující význam.

pro malé společníky získat podíl ve společnosti, která je jinak ovládána dominantním společníkem.²⁴

Pro účely kumulativního hlasování se počet hlasů společníka zjistí tak, že počet hlasů, jimiž společník nakládá na valné hromadě, se znásobí počtem volených členů orgánu společnosti. Při kumulativním hlasování je společník oprávněn použít všechny hlasy, kterými nakládá, nebo jejich libovolný počet jen pro určitou osobu nebo pro určité osoby. Na valné hromadě se pak hlasuje o každém členu orgánu samostatně a odevzdávají se pouze hlasy pro volbu určité osoby nebo osob. Zvolené jsou ty osoby, pro jejichž volbu byl odevzdán nejvyšší počet hlasů, bylo-li hlasováno alespoň nadpoloviční většinou všech hlasů společníků přítomných na valné hromadě, zjištěných pro účely kumulativního hlasování.²⁵

Odborná literatura uvádí následující příklad, na kterém lze kumulativní hlasování ilustrovat:

„Máme např. stav, kde jsou společníci A s 250 hlasy, B s 300 hlasy a C s 650 hlasy, tedy s absolutním vlivem společníka C na celý orgán. Máme přítom 4 členy orgánu. A má v takovém případě 1 000 hlasů, B 1 200 hlasů a C 2 600 hlasů (100 % přítomných hlasů je tedy 4 800 hlasů, nadpoloviční většina 2 401 hlasů). Při hlasování o každém z členů samostatně platí, že navrhne-li A vlastního kandidáta a obdobně B, s tím, že C pak zbylé dva, musí C své hlasy dělit tak, aby buď své dva kandidáty uhájil, nebo aby ovlivnil jiné. Logikou pak při vsazení všech hlasů A a B na jejich kandidáty, pak C, aby uspěl, ztrácí vliv na celek a nutně musí být prosazeni kandidáti A a B. Například tedy A využije 1 000 hlasů pro sebe, B 1 200 pro sebe, C musí prosadit své kandidáty (např. 1 100 a 1 000 hlasů), a pro blokaci A nebo B mu tak hlasy nezbyvají. Společník C tak sice může zablokovat kandidáty A a B, ale tím ztrácí schopnost zvolit své vlastní atd.“²⁶

Možnost kumulativního hlasování nevzniká přímo ze zákona, musí být připuštěna ve společenské smlouvě.²⁷

Má-li být odvolán člen orgánu společnosti zvolený kumulativním hlasováním, lze ho odvolat jen se souhlasem většiny těch, kteří hlasovali pro jeho zvolení. To neplatí, porušil-li tento člen orgánu společnosti závažně své povinnosti.

4.6 Možnost snížit kvórum usnášeníschopnosti valné hromady

Kolektivní orgány právnických osob (jako je valná hromada) rozhodují ve sboru. Rozhodovat mohou jen tehdy, jsou-li usnášeníschopné, tj. pokud se jejich zasedání účastní určitý minimální počet členů stanovený zákonem nebo zakladatelským právním jednáním (společenskou smlouvou). Takový minimální počet členů je odbornou veřejností označován jako kvórum.²⁸

Podle předešlé právní úpravy platilo, že valná hromada byla schopná se usnášet, pokud jsou přítomní společníci, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů. Společenská smlouva mohla předepsat vyšší kvórum, nemohla však stanovit kvórum nižší.

Nová právní úprava umožňuje společnosti s ručením omezeným, aby si sama stanovila hranici usnášeníschopnosti. Ustanovení § 169 odst. 1 ZOK stanoví, že valná hromada je schopna se usnášet, pokud jsou přítomni společníci, kteří mají alespoň polovinu všech hlasů, neurčí-li společenská smlouva jinak. Společenská smlouva tudíž může stanovit jak vyšší, tak nižší kvórum.

Pro usnášeníschopnost je rozhodující počet hlasů, nikoli počet společníků.²⁹ ZOK stanoví výchozí pravidlo, že každý společník má jeden hlas na každou 1 Kč vkladu. Společenská smlouva může určit počet hlasů společníků odlišně, např. podle toho, jak moc jsou pro společnost prospěšní apod.

24 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 339.

25 Ustanovení § 180 odst. 1 ZOK.

26 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 342.

27 Ustanovení § 178 ZOK.

28 Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 320.

29 Společenská smlouva může stanovit, že rozhodující je počet společníků, tj. pokud se valné hromady neúčastní předepsaný počet společníků, tak není usnášeníschopná, i když přítomní společníci disponují většinou hlasů.

„ Pokud se společnost s ručením omezeným zcela podřídí ZOK, tak se pravidla obsažená v ObchZ na ni již nadále vztahovat nebudou.

4.7 Rozhodování per rollam

Rozhodováním per rollam se rozumí rozhodování mimo valnou hromadu. Rozhodování mimo valnou hromadu upravoval i ObchZ, nicméně ZOK nově umožňuje společností, aby si ve společenské smlouvě upravily, zda chtějí rozhodování per rollam umožnit či nikoliv. Podle předchozí úpravy bylo umožnění rozhodování per rollam kogentní, tj. společníci mu nemohli zabránit.

Při rozhodování per rollam zašle osoba oprávněná ke svolání valné hromady všem společníkům návrh rozhodnutí. Návrh rozhodnutí obsahuje

- (a) text navrhovaného rozhodnutí;
- (b) lhůtu pro doručení vyjádření společníka určenou společenskou smlouvou, jinak 15 dnů; pro začátek jejího běhu je rozhodné doručení návrhu společníkovi;
- (c) podklady potřebné pro jeho přijetí; a
- (d) další údaje, určí-li tak společenská smlouva.³⁰

Nedoručí-li společník ve stanovené lhůtě osobě oprávněné ke svolání valné hromady souhlas s návrhem usnesení, platí, že s návrhem nesouhlasí. Při přijímání rozhodnutí se rozhodná většina počítá z celkového počtu hlasů všech společníků.

4.8 O změně stanov rozhodují společníci

Podle předešlé právní úpravy rozhodovala o změně obsahu společenské smlouvy zásadně valná hromada.³¹

Podle ZOK o změně společenské smlouvy rozhoduje valná hromada pouze v případě, určí-li tak společenská smlouva nebo zákon.³² Společníci tak mohou sami určit, zda valné hromadě toto oprávnění udělí, či nikoliv. Pokud ano, tak ke změně společenské smlouvy valnou hromadou je třeba souhlasu alespoň dvoutřetinové většiny hlasů všech společníků.³³ Zasahuje-li se změnou společenské smlouvy do práv nebo povinností pouze

³⁰ Ustanovení § 175 odst. 2 ZOK.

³¹ Ustanovení § 125 odst. 1 písm. d) ObchZ.

³² Ustanovení § 190 odst. 2 písm. a) ZOK.

³³ Ustanovení § 171 odst. 1 písm. a) ZOK.

některých společníků, vyžaduje se jejich souhlas. Zasahuje-li se změnou společenské smlouvy do práv a povinností všech společníků, je třeba souhlasu všech společníků. O rozhodnutí valné hromady o změně společenské smlouvy musí být pořízen notářský zápis, jehož součástí musí být i schválený text změny společenské smlouvy.

Jestliže společenská smlouva neumožňuje valné hromadě, aby rozhodovala o změně obsahu společenské smlouvy (nebo k této otázce mlčí), rozhodují o změně zásadně všichni společníci, a to dohodou.³⁴ Taková dohoda musí být uzavřena ve formě notářského zápisu.

Právo společníků měnit společenskou smlouvu dohodou zůstává zachováno i v případě, kdy je toto oprávnění poskytnuto i valné hromadě. V takovém případě závisí na společnících, zda uzavřou dohodu anebo dojde ke svolání valné hromady.

4.9 Zrušení zákazu řetězení

Předešlá právní úprava neumožňovala tzv. řetězení společností s ručením omezeným. Ustanovení § 105 odst. 2 ObchZ stanovilo, že společnost s ručením omezeným s jediným společníkem nemůže být jediným zakladatelem nebo jediným společníkem jiné společnosti s ručením omezeným.

ZOK obdobný zákaz nepřebírá, což je projev zvýšené míry volnosti a flexibility nové právní úpravy. Společnosti zakládané podle ZOK tedy mohou být řetězeny, tj. společnost s ručením omezeným s jediným společníkem může být jediným zakladatelem nebo společníkem jiné společnosti s ručením omezeným, která může být dále jediným zakladatelem nebo společníkem další společnosti s ručením omezeným.

Podle předešlé úpravy rovněž platil zákaz pro fyzické osoby být jediným společníkem ve více než třech společnostech s ručením omezeným. ZOK tento zákaz nepřebírá a fyzické osoby jako jediní společníci tedy nejsou z hlediska počtu společností jakkoli omezovány.

³⁴ Ustanovení § 147 odst. 1 ZOK.

Podle předešlé právní úpravy jednatele netvořili kolektivní orgán, tj. každý mohl rozhodovat samostatně, s výjimkou záležitostí spadajících do obchodního vedení, kde k přijetí rozhodnutí se vyžadoval souhlas většiny z nich. Podle nové právní úpravy může společenská smlouva stanovit, že jednatele tvoří kolektivní orgán.

4.10 Základní kapitál a vklady

Podle předešlé úpravy musela být minimální výše základního kapitálu ve společnosti s ručením omezeným 200 000,- Kč.

Nová úprava základní kapitál věcně zachovává, nicméně fakticky dochází k jeho zrušení. Původně měl být instrumentem pro určitou ochranu věřitelů, nicméně v praxi byla tato ochrana v zásadě neúčinná. Věřitelé jsou navíc chráněni jinými ustanoveními ZOK, stejně tak jako právními předpisy upravujícími insolvenční. Ustanovení § 142 odst. 1 ZOK tudíž stanoví, že minimální výše vkladu je 1 Kč. Pokud bude mít společnost jen jednoho společníka, tak základní kapitál může odpovídat pouze 1 Kč. Pokud bude mít společnost více společníků, musí vklad každého z nich činit alespoň 1 Kč a základní kapitál bude odpovídat součtu všech vkladů. Výši vkladu může společenská smlouva stanovit odlišně, nesmí jít ovšem pod zákonné minimum 1 Kč.

Na rozdíl od ObchZ, ZOK rozlišuje mezi vkladem a předmětem vkladu. Vkladem je peněžní vyjádření hodnoty předmětu vkladu do základního kapitálu společnosti. Naproti tomu předmětem vkladu je věc, kterou se společník nebo budoucí společník zavazuje vložit do společnosti za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v ní. Předmětem vkladu je tedy např. nemovitost a vkladem je peněžní vyjádření hodnoty této nemovitosti (např. 1 milion Kč).

Vklad může být peněžitý nebo nepeněžitý. Na rozdíl od ObchZ, ZOK nezakazuje vklady, které společnost nemůže hospodářsky využít. Jako vklad lze tedy použít vše, co je ocenitelné penězi (včetně peněz samotných). Nepeněžitým vkladem ovšem nesmí být práce nebo služby.

Nepeněžitý vklad je nutné ocenit znaleckým posudkem. Podle předešlé úpravy jmenoval znalec soud, podle úpravy v ZOK znalce vybírají při zakládání společnosti zakladatelé, jinak jednatele.³⁵

Vymezení výše vkladu je základní a povinnou náležitostí každé společenské smlouvy. NOZ stanoví, že soud prohlásí právní osobu i po jejím vzniku za neplatnou (i bez návrhu), pokud

³⁵ Ustanovení § 143 odst. 2 ZOK.

zakladatelské právní jednání (tj. v případě s.r.o. společenská smlouva) nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby.³⁶ Za takovou náležitost je třeba považovat i výši vkladu.³⁷ Pokud ve společenské smlouvě nebude výše vkladu uvedena, tak trpí vadou, pro kterou může být společnost po svém vzniku prohlášena za neplatnou.

4.11 Podíl a jeho druhy

Předchozí právní úprava používala pro účast společníka na společnosti výraz „obchodní podíl“. Nová právní úprava tento pojem zkrátila a používá pouze výraz „podíl“.

Podíl je podle ustanovení ZOK věcí (na rozdíl od předešlé úpravy).³⁸ Jedná se o věc movitou³⁹ a nehmotnou⁴⁰.

Předchozí právní úprava znala pouze jeden druh podílu. Společník nemohl mít více podílů, když v případě nabytí vyšší účasti na společnosti se odpovídajícím způsobem navýšil i jeho podíl. Nová právní úprava toto mění.

Ustanovení § 135 ZOK umožňuje společníkům upravit si ve společenské smlouvě různé druhy podílů. Základním podílem bude takový podíl, se kterým nejsou spojena jiná práva a povinnosti než ty, které stanoví zákon. Společenská smlouva může s obchodními podíly spojit i jiná práva a povinnosti než ty, které zákon uvádí. V takovém případě se bude jednat o samostatný druh podílu. Všechny podíly, se kterými jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh. S podíly se zvlášt-

³⁶ Ustanovení § 129 odst. 1 NOZ.

³⁷ Ustanovení § 92 odst. 2 ZOK stanoví, že za náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby podle ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti právnické osoby se pro obchodní korporace rozumí pouze uvedení obchodní firmy, výše vkladů, celkové výše upsaného základního kapitálu a předmětu podnikání nebo činnosti.

³⁸ Ustanovení § 489 NOZ stanoví: „Věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“

³⁹ Ustanovení § 498 odst. 2 NOZ stanoví: „Veškeré další věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná, jsou movité.“

⁴⁰ Ustanovení § 496 odst. 2 NOZ stanoví: „Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.“

„Pokud budou jednatele tvořit kolektivní orgán, je k přijetí rozhodnutí třeba většiny hlasů přítomných jednatelů, přičemž společenská smlouva může určit i vyšší (tzv. kvalifikovanou) většinu.

ními právy může být spojen např. rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo rozdílná váha hlasů.

Společenská smlouva může určit, že jeden společník může vlastnit více podílů, a to i různého druhu. Mlčí-li společenská smlouva v tomto ohledu, pak platí, že každý společník může mít podíl jen jeden.

4.12 Kmenové listy

ZOK zavádí tzv. kmenové listy, které předchází právní úprava neznala.

Společenská smlouva může určit, že podíl společníka je představován kmenovým listem. Kmenový list je cenným papírem na řad. Pro zajištění ochrany věřitelů a obranu kapitálového trhu ZOK stanoví, že kmenový list nemůže být veřejně nabízen nebo přijat k obchodování na evropském regulovaném trhu ani jiném veřejném trhu. Kmenový list nelze ani vydat jako zaknihovaný cenný papír. Vzhledem k tomu, že kmenový list je cenným papírem, jsou na něj plně aplikovatelná ustanovení NOZ upravující cenné papíry.

Kmenový list může být vydán pro každý podíl. Zároveň není vyloučeno, aby kmenové listy byly vydány pouze pro některé podíly. Transakce s podíly představované kmenovými listy budou mnohem jednodušší. Např. pokud je zastavován obchodní podíl, zástavní právo vznikne až zápisem do obchodního rejstříku. Pokud je podíl představován kmenovým listem, zastavuje se kmenový list, přičemž zástavní právo k cenným papírům (tedy i kmenovému listu) vzniká již jeho odevzdáním zástavnímu věřiteli.⁴¹ Zástavní právo k obchodnímu podílu je veřejně zjištělné z obchodního rejstříku, zatímco zástavní právo ke kmenovému listu veřejně zjištělné není, ledaže je zapsáno do rejstříku zástav.

Kmenový list musí obsahovat

- (a) označení, že se jedná o kmenový list;
- (b) jednoznačnou identifikaci společnosti;
- (c) výši vkladu připadající na podíl;
- (d) jednoznačnou identifikaci společníka;
- (e) označení podílu, k němuž je kmenový list vydán; a

⁴¹ Ustanovení § 1328 odst. 1 ZOK.

- (f) označení kmenového listu, jeho číslo a podpis jednatele nebo jednatelů. Podpis může být nahrazen jeho otiskem, pokud jsou na listině současně použity ochranné prvky proti jejímu padělání nebo pozměnění.

4.13 Převod podílu

Ve srovnání s úpravou v ObchZ zavádí ZOK novou koncepci úpravy převodu podílu.

Nově se zavádí výchozí pravidlo, že společník může svůj podíl převést na jiného společníka, aniž by byl vyžadován souhlas valné hromady. Společenská smlouva ovšem může povinnost takového souhlasu zakotvit, resp. může podmínit převod podílu souhlasem některého z orgánů společnosti (např. souhlasem jednatelů, dozorčí rady nebo valné hromady). V takovém případě smlouva o převodu podílu nenabude účinnosti dříve, než je souhlas udělen. Není-li souhlas udělen do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastanou tytéž účinky, jako kdyby došlo k odstoupení od této smlouvy.

Se souhlasem valné hromady může být podíl převeden i na třetí osobu.⁴² Valná hromada bude rozhodovat dvoutřetinovou většinou.⁴³ Společenská smlouva může stanovit, že souhlas valné hromady k převodu není potřebný, tj. že podíl může být převáděn bez dalšího. Opět platí, že smlouva o převodu nenabude účinnosti dříve, než bude souhlas udělen. Není-li souhlas udělen do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu, nastanou tytéž účinky, jako kdyby došlo k odstoupení od této smlouvy.

Vyslovuje-li s převodem podílu souhlas valná hromada, je třeba, aby takové rozhodnutí mělo formu notářského zápisu.⁴⁴

⁴² Ustanovení § 208 odst. 1 ZOK.

⁴³ Změna v osobě společníka má za následek změnu společenské smlouvy, a tudíž se uplatní ustanovení § 171 odst. 2 písm. b) ZOK.

⁴⁴ Ustanovení § 172 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 171 odst. 1 písm. b) ve spojení s ustanovením § 146 odst. 1 písm. c) ZOK.

„ Pokud společenská smlouva neurčí, že jednatelé tvoří orgán kolektivní, tak může každý rozhodovat samostatně vyjma záležitostí spadajících do obchodního vedení, ve kterých se vyžaduje souhlas většiny z nich.

Převod podílu je vůči společnosti účinný doručením účinné smlouvy o převodu podílu.⁴⁵ Podpisy na smlouvě musí být úředně ověřeny. K převodu podílu dochází v okamžiku nabytí účinnosti smlouvy o převodu podílu mezi stranami. Doručení smlouvy o převodu podílu společnosti je významné z hlediska zápisu do obchodního rejstříku, neboť návrh na změnu v osobě vlastníka podílu podává sama společnost. Podpisy na návrhu musí být úředně ověřeny. Zápis v obchodním rejstříku má pouze deklaratorní charakter, tj. práva spojená s podílem vykonává zásadně jeho skutečný vlastník, nikoli ten, kdo je zapsán v obchodním rejstříku jako vlastník (zápis nemusí vždy odpovídat skutečnosti).

Pokud jsou k podílu vydány kmenové listy, dochází k jejich převodu smlouvou a rubopisem, a to k okamžiku jejich předání. Smlouva o převodu kmenového listu nemusí být uzavírána písemně (postačí ústní dohoda). V rubopise musí být nabyvatel jednoznačně identifikován. Pro účinnost převodu kmenového listu vůči společnosti se vyžaduje oznámení změny osoby společníka a předložení kmenového listu s rubopisem.

S ohledem na způsob převodu kmenového listu zákon neumožňuje vydat kmenové listy k podílu, jehož převoditelnost je jakkoli omezena nebo podmíněna.⁴⁶

4.14 Zástava podílu

Zástavní právo k podílu ve společnosti s ručením omezeným je systematicky zařazeno do úpravy zástavního práva v NOZ.⁴⁷

Ustanovení § 1320 odst. 1 NOZ stanoví, že lze-li podíl v korporaci volně převést, lze k němu zřídit i zástavní právo. Lze-li podíl převést jen za určitých podmínek, vyžaduje se splnění týchž podmínek při jeho zastavení. Takovou podmínkou je typicky souhlas valné hromady. Pokud je tedy ve společenské smlouvě stanoveno, že podíl lze převést jen se souhlasem valné hromady, lze jej zastavit pouze se souhlasem valné hromady. Společníci mohou ve společenské smlouvě zastavení podílu

zcela vyloučit nebo jej alespoň omezit. V takovém případě podíl zastavit nelze, resp. jej bude možné zastavit pouze v rámci omezení nastaveného společenskou smlouvou. Korporace nemůže přijmout do zástavy svůj vlastní podíl, resp. k takové smlouvě se nepřihlíží.

Zástavní právo vzniká na základě zástavní smlouvy, která musí být v případě zastavení podílu ve společnosti s ručením omezeným písemná.⁴⁸ Zástavní právo k podílu vzniká až zápisem do obchodního rejstříku, nikoli v okamžiku nabytí účinnosti smlouvy.⁴⁹ Ze ZOK plyne, že rozhodnutí valné hromady o skutečnostech, jejichž účinky nastávají až zápisem do obchodního rejstříku, je třeba osvědčit veřejnou listinou⁵⁰, tj. notářským zápisem. Pokud je tedy třeba k zastavení podílu souhlasu valné hromady, je nutné, aby takové rozhodnutí mělo formu notářského zápisu.

Zastavení podílu oznamuje zástavce či zástavní věřitel společnosti. Pokud valná hromada nebo jiný příslušný orgán dal k zastavení podílu souhlas, oznámení se nevyžaduje.

Návrh na zápis do obchodního rejstříku podává zástavce nebo zástavní věřitel. Podpisy na rejstříkovém návrhu musí být úředně ověřeny.

Pokud je podíl představován kmenovým listem, lze zastavit pouze kmenový list, nikoliv samotný podíl. Zástavní právo ke kmenovému listu vzniká jeho odevzdáním zástavnímu věřiteli a zástavním rubopisem, který obsahuje doložku „k zastavení“ nebo jiná slova stejného významu a označení zástavního věřitele.

Pokud je s podílem spojeno hlasovací právo, může jej zástavní věřitel vykonávat, jen pokud si to strany sjednaly. Pokud dospěje zajištěná pohledávka, nabývá zástavní věřitel právo na peněžitá a jiná věcná plnění vyplývající z účasti na společnosti až do výše zajištěného dluhu. Tato plnění se na úhradu dluhu započítávají, nesjednají-li si strany jinak.

45 Ustanovení § 209 odst. 2 ZOK.

46 Ustanovení § 137 odst. 2 ZOK.

47 Konkrétně se jedná o ustanovení § 1320 a násl. NOZ.

48 Ustanovení § 1314 odst. 1 NOZ.

49 Ustanovení § 1322 NOZ.

50 Ustanovení § 172 odst. 1 ZOK.

Podle ZOK o změně společenské smlouvy rozhoduje valná hromada pouze v případě, určí-li tak společenská smlouva nebo zákon. Společníci tak mohou sami určit, zda valné hromadě toto oprávnění udělí, či nikoliv.

Započetí výkonu zástavního práva oznámí zástavní věřitel všem společníkům. Mají-li tito společníci k podílu předkupní právo, předkupní právo zanikne, neuplatní-li je společníci při zpeněžení zástavy (tj. podílu). Bylo-li to ujednáno, nabývá zástavní věřitel zastavený podíl okamžikem, kdy byl jeho pokus o zpeněžení podílu neúspěšný. Pokud to ujednáno nebylo, tak od tohoto okamžiku může zástavní věřitel alespoň vykonávat práva společníka spojená s podílem.

Pokud byl zástavní věřitel při pokusu o zpeněžení podílu neúspěšný, může se na zástavním dlužníku domáhat, aby na něho za obvyklých obchodních podmínek převedl zastavený podíl na úhradu dluhu. Takové právo je nutné uplatnit do 1 měsíce, jinak zaniká.

K prodeji zastavených podílů při výkonu zástavního práva se souhlas příslušného orgánu společnosti (zejména valné hromady) nevyžaduje.⁵¹

4.15 Uvolněný podíl

Za uvolněný podíl se považuje podíl společníka, jehož účast zanikla jinak než převodem podílu.⁵²

Podle předchozí úpravy uvolněný podíl přecházel na společnost, která s ním byla povinna dále nakládat jako vlastník. Podle ZOK uvolněný podíl na společnost nepřechází (tj. společnost se nestává jeho vlastníkem). Společnost s uvolněným podílem nakládá jako zástupce. Práva a povinnost z uvolněného podílu nelze vykonávat. Podle ZOK je společnost povinna prodat uvolněný podíl nejméně za přiměřenou cenu bez zbytečného odkladu. Ostatní společníci mají k prodávanému uvolněnému podílu předkupní právo. Využije-li předkupní právo více společníků, rozdělí se uvolněný podíl mezi tyto společníky podle poměru jejich podílů. Smlouvu o převodu uvolněného podílu podepisuje za společnost její statutární orgán.

Výtěžek z prodeje podílu tvoří vypořádací podíl a společnost ho bez zbytečného odkladu po prodeji vyplatí oprávněné osobě nebo uloží do úřední úschovy. Společnost si může ze získaného výtěžku z prodeje odečíst účelně vynaložené náklady a započíst splatné pohledávky za společníkem, jehož účast ve společnosti zanikla.

⁵¹ Ustanovení § 209 odst. 3 ZOK.

⁵² Ustanovení § 212 odst. 1 ZOK.

Společníci mohou ve společenské smlouvě prodej uvolněného podílu za přiměřenou cenu vyloučit. V takovém případě se určí výše vypořádacího podílu ke dni zániku účasti společníka ve společnosti, a to z vlastního kapitálu zjištěného z mezitímní, řádné nebo mimořádné účetní závěrky sestavené ke dni zániku účasti společníka ve společnosti.⁵³ Stejně se postupuje i v případě, kdy se uvolněný podíl nepodaří do 3 měsíců prodat. Vypořádací podíl se následně poskytne oprávněné osobě.

Po poskytnutí vypořádacího podílu oprávněné osobě rozhodne společnost o přechodu uvolněného podílu nejméně za protiplnění ve výši vyplaceného vypořádacího podílu na zbývající společníky poměrně podle jejich podílů, jinak sníží základní kapitál o vklad společníka, jehož účast ve společnosti zanikla; nesplní-li společnost tuto povinnost, soud ji i bez návrhu zruší a nařídí její likvidaci.

4.16 Napadání usnesení valné hromady

Napadnout usnesení valné hromady může každý společník, jednatel (popř. člen dozorčí rady, je-li zřízena) nebo likvidátor. Důvodem neplatnosti usnesení valné hromady může být rozpor s právními předpisy, společenskou smlouvou nebo dobrými mravy.

Usnesení valné hromady je třeba napadnout v zákonné lhůtě, která činí 3 měsíce od okamžiku, kdy se navrhovatel o usnesení dozvěděl nebo mohl dozvědět, nejpozději však do jednoho roku od přijetí takového rozhodnutí. Pokud kterákoli z předešlých lhůt uplyne, právo napadnout usnesení zaniká a platnost usnesení již nelze v jiném řízení přezkoumávat.

Nově se neplatnosti usnesení valné hromady nemůže společník dovolávat, nebyl-li proti usnesení valné hromady podán protest. Obsah protestu je součástí zápisu z jednání valné hromady, jestliže o to protestující požádá. Vzhledem k tomu, že podání protestu je nezbytnou podmínkou pro úspěšné napadnutí usnesení valné hromady, je pro protestující žádoucí, aby na jeho uvedení v zápisu bezpodmínečně trvali. Pokud dojde ke

⁵³ Společenská smlouva může určit i jiný způsob stanovení výše vypořádacího podílu (§ 36 odst. 2 ZOK).

„ Jestliže společenská smlouva neumožňuje valné hromadě, aby rozhodovala o změně obsahu společenské smlouvy (nebo k této otázce mlčí), rozhodují o změně zásadně všichni společníci, a to dohodou. Taková dohoda musí být uzavřena ve formě notářského zápisu.

sporu, zda byl protest podán, či nikoli, stanoví ZOK vyvratitelnou domněnku, že podán byl.⁵⁴

4.17 Příplatková povinnost

Společenská smlouva může určit, že společnost může usnesením valné hromady společníkům uložit povinnost poskytnout peněžitý příplatek. Jedná se o tzv. příplatkovou povinnost, která byla umožněna i předešlou právní úpravou.

Na rozdíl od ObchZ, který zákonem omezoval maximální výši příplatku, ZOK ponechává na společenské smlouvě, jakou výši nesmí příplatky ve svém souhrnu překročit. K usnesení valné hromady, které by ukládalo povinnost vyššího příplatku, než předvíдалa společenská smlouva, se nepřihlíží. To znamená, že na takové usnesení se hledí, jako by vůbec neexistovalo a není nutné jej napadat pro neplatnost.

Vzhledem k tomu, že společnost může mít podíly různého druhu, zákon ukládá, aby ve společenské smlouvě bylo uvedeno, s jakými podíly je příplatková povinnost spojena.

Kterýkoliv společník může kdykoliv poskytnout příplatek i nad rámec uložené povinnosti. Není přitom rozhodné, zda společenská smlouva příplatkovou povinnost upravuje či nikoliv.⁵⁵ Na rozdíl od předešlé úpravy, kdy musela s dobrovolným příplatkem souhlasit valná hromada, ZOK vyžaduje souhlas pouze jednatele společnosti. Dobrovolný příplatek může být i nepeněžitý.

4.18 Možnost vyplatit zisk třetím osobám

ZOK umožňuje společností s ručením omezeným ve společenské smlouvě určit, že podíl na zisku společnosti se rozdělí i mezi osoby, které nejsou společníky společnosti.⁵⁶ Může se jednat o libovolnou třetí osobu, tj. není rozhodné, zda se jedná o osobu, která je stranou jiného přímého právního vztahu s obchodní korporací (např. jednatel, zaměstnanec nebo věřitel společnosti,

atp.), nebo takový vztah nemá (zaměstnanec jiné právnické osoby ze skupiny obchodní korporace, věřitel společníka atp.).

4.19 Vystoupení ze společnosti

Podle předchozí právní úpravy nemohl společník ze společnosti vystoupit. Nová právní úprava toto mění.

Nově se stanoví, že společník může ze společnosti vystoupit, připouští-li to zákon. Právo společníka vystoupit ze společnosti ZOK přiznává v následujících případech:

- (a) společník nesouhlasí s přijatým rozhodnutím valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti, nebo prodloužení trvání společnosti, a hlasoval na valné hromadě proti takovému rozhodnutí⁵⁷;
- (b) společenská smlouva podmiňuje převod podílu souhlasem některého z orgánů společnosti a souhlas není udělen buď z nečinnosti, nebo bez udání důvodu (a společník tudíž nemůže převést podíl na jiného společníka)⁵⁸; a
- (c) je uložena příplatková povinnost, přičemž s ní společník nesouhlasí (hlasoval proti jejímu uložení). V takovém případě může společník vystoupit ze společnosti ve vztahu k podílu, kterého se příplatková povinnost týká.

Možnost společníka vystoupit ze společnosti může být v případech pod písm. a) a c) vyloučena společenskou smlouvou.

Důsledkem vystoupení ze společnosti je vznik uvolněného podílu.

5. TRANSAKCE MEZI ČLENY ORGÁNŮ A SPOLEČNOSTÍ

Transakce mezi členy orgánů a společností byly v předešlé úpravě obsaženy v ustanovení § 196a ObchZ. Toto ustanovení bylo transponováno z předpisů Evropské unie a bylo pro podnikatele značně nepřijemné, neboť s ním byla v praxi spojena celá řada problémů. Toto ustanovení se na-

54 Ustanovení § 192 odst. 3 ZOK.

55 Ustanovení § 163 odst. 1 ZOK stanoví, že dobrovolný příplatek lze poskytnout i tehdy, nestanoví-li tak společenská smlouva. Toto ustanovení by se ovšem mělo vykládat tak, že dobrovolný příplatek lze poskytnout nejen tehdy, pokud společenská smlouva mlčí, ale také tehdy, když jej upravuje, a to s ohledem na smysl a účel dobrovolného příplatku.

56 Ustanovení § 34 odst. 1 ZOK.

57 Ustanovení § 202 odst. 2 ZOK.

58 Ustanovení § 207 odst. 3 ZOK.

„Předešlá právní úprava neumožňovala tzv. řetězení společností s ručením omezeným. ZOK obdobný zákaz nepřebírá, což je projev zvýšené míry volnosti a flexibility nové právní úpravy.

víc vztahovalo nejen na akciové společnosti, ale i na společnosti s ručením omezeným. Evropské předpisy ovšem požadovaly tato pravidla uplatňovat pouze pro akciové společnosti, a jejich vztažení českým zákonodárcem i na společnost s ručením omezeným bylo zcela nadbytečné a „malým“ podnikatelům např. v jednočlenné společnosti s ručením omezeným značně komplikovalo obchodní transakce.

ZOK toto mění, když ani formulačně, a do značné míry ani obsahově, ustanovení § 196a ObchZ nepřebírá.

5.1 Povinnost podle § 196a odst. 1 a 5 ObchZ a její odraz v nové úpravě

Podle současného znění § 196a odst. 1 ObchZ mohla společnost uzavřít smlouvu o úvěru nebo půjčce s jednatelem, členem dozorčí rady, prokuristou nebo jinou osobou, která je oprávněna jménem společnosti takovou smlouvu uzavřít, nebo osobami jí blízkými, nebo na ně bezplatně převést majetek společnosti jen s předchozím souhlasem valné hromady a jen za podmínek obvyklých v obchodním styku. Podle § 196a odst. 5 ObchZ mohla společnost poskytnout zajištění závazků výše uvedených osob pouze se souhlasem valné hromady. Tato ustanovení se použila i na společnost s ručením omezeným, tj. i na jednatele.

Nová právní úprava zavádí místo povinného souhlasu valné hromady pouze informační povinnost. Hodlá-li totiž jednatel uzavřít se společností smlouvu, je povinen o této skutečnosti informovat ostatní jednatele a dozorčí radu (byla-li zřízena) jako celek. Nebyla-li dozorčí rada zřízena, má povinnost informovat valnou hromadu. Spolu s tím je povinen uvést, za jakých podmínek má být smlouva uzavřena.⁵⁹ Hodlá-li člen dozorčí rady uzavřít smlouvu se společností, tak o tom informuje ostatní členy dozorčí rady a valnou hromadu. Prokurista je povinen informovat toho, kdo jej jmenoval.

Povinnost informovat příslušný orgán o podmínkách uzavírané smlouvy lze splnit buď předložením návrhu smlouvy, nebo uvedením jejího obsahu. Uzavření smlouvy za jiných podmínek nebude možné, ledaže dojde pouze k formulačním změnám (oproti návrhu smlouvy) či změnám nevýznamným anebo změnám ve prospěch společnosti.

Informační povinnost se uplatní i v případě, kdy má smlouvu se společností uzavřít osoba, která je

⁵⁹ Ustanovení § 55 odst. 1 ZOK.

ve vztahu k výše uvedeným osobám blízká nebo jimi ovlivněná či ovládaná.

Dozorčí rada (nebo kontrolní orgán) je oprávněna uzavření smlouvy zakázat, není-li její uzavření v zájmu společnosti.⁶⁰

Stejně se bude postupovat i v případech, kdy má společnost zajistit nebo utvrdit dluh jednatele a jiných osob uvedených výše nebo se stát jejich spoludlužníkem.⁶¹

Informační povinnost neplatí pro smlouvy, které jsou uzavírány v rámci běžného obchodního styku.

5.2 Povinnost podle § 196a odst. 3 ObchZ a její odraz v nové úpravě

Podle znění ustanovení § 196a odst. 3 ObchZ platí, že pokud společnost nebo jí ovládaná osoba nabývá majetek od zakladatele, společníka nebo od osoby jednající s ním ve shodě anebo jiné osoby uvedené v odstavci 1 (jednatel, člen dozorčí rady a prokurista) nebo od osoby jí ovládané anebo od osoby, se kterou tvoří koncern, za protihodnotu ve výši alespoň jedné desetiny upsaného základního kapitálu ke dni nabytí nebo na ně úplatně převádí majetek této hodnoty, musí být hodnota tohoto majetku stanovena na základě posudku znalce jmenovaného soudem. Jestliže k nabytí dochází do 3 let od vzniku společnosti, musí je schválit valná hromada.

Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení § 196a bylo zcela zbytečně vztaženo i na společnost s ručením omezeným. Při přijímání ZOK si toho autoři byli vědomi a ustanovení § 196 odst. 3 ObchZ v nové úpravě vztáhli pouze na akciové společnosti, a to v pozměněném rozsahu.

Společnosti s ručením omezeným tudíž nebudou muset při nabývání a zcizování majetku zpracovávat jakýkoliv znalecký posudek ani činit jiné úkony, což je zásadní a pro podnikatelskou praxi vítaná změna oproti předchozí úpravě.

6. INTERNETOVÉ STRÁNKY

ZOK ukládá všem akciovým společnostem povinnost zřídit internetové stránky a uveřejňovat na

⁶⁰ Ustanovení § 56 odst. 2 ZOK.

⁶¹ Ustanovení § 56 odst. 1 ZOK.

„Společnosti zakládané podle ZOK tedy mohou být řetězeny, tj. společnost s ručením omezeným s jediným společníkem může být jediným zakladatelem nebo společníkem jiné společnosti s ručením omezeným, která může být dále jediným zakladatelem nebo společníkem další společnosti s ručením omezeným.

nich údaje, které je společnost povinna uvádět na obchodních listinách⁶² a jiné údaje, o kterých tak ZOK stanoví.

Společnostem s ručením omezeným ZOK povinné zřízení internetových stránek neukládá. Rozhodně-li se ovšem společnost s ručením omezeným internetové stránky zřídit, je povinna na nich uvádět ty samé údaje jako akciová společnost.⁶³

Zřízení internetových stránek může být výhodné i z právního hlediska, když např. výhod koncernového uspořádání může využívat pouze společnost, která se na svých internetových stránkách k členství v koncernu přihlásí.⁶⁴

7. SHRNU TÍ

V souvislosti s přechodem na novou právní úpravu považujeme za zásadní, aby se společnost s ručením omezeným (stejně jako ostatní obchodní korporace) podřídila ZOK a tím vyloučila dvojí režim nové i staré právní úpravy, který by na ni jinak dopadal. Za zásadní také považujeme povinnost uzpůsobit společenskou smlouvu nové právní úpravě v zákonné lhůtě 6 měsíců, neboť případná sankce za nedodržení této povinnosti je zrušení společnosti. Zejména jednatele a případní členové dozorčí rady by měli usilovat o to, aby jejich smlouva o výkonu funkce byla uzpůsobena ve lhůtě 6 měsíců ZOK, neboť jinak jim reálně hrozí, že budou funkci vykonávat bezplatně.

Na druhou stranu je možné konstatovat, že ZOK nabízí společnostem s ručením omezeným spíše nové možnosti, určité zjednodušení a větší flexibilitu. V praxi to znamená, že pokud tyto možnosti nebudou do společenské smlouvy zapracovány, tak běžný chod společnosti by měl zůstat v zásadě nezměněn. Většinu „změn“ není nutné ve společenské smlouvě reflektovat, resp. k případným možnostem nové úpravy lze přistoupit kdykoli po uplynutí lhůty šesti měsíců.

62 Údaje, které je povinna společnost uvádět na svých listinách jsou vymezeny v ustanovení § 435 NOZ: „Každý podnikatel musí uvádět na obchodních listinách a v rámci informací zpřístupňovaných veřejnosti prostřednictvím dálkového přístupu své jméno a sídlo. Podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku uvede na obchodní listině též údaj o tomto zápisu včetně oddílu a vložky; podnikatel zapsaný v jiném veřejném rejstříku uvede údaj o svém zápisu do tohoto rejstříku; podnikatel nezapsaný ve veřejném rejstříku uvede údaj o svém zápisu do jiné evidence. Byl-li podnikateli přidělen identifikující údaj, uvede i ten.“

63 Ustanovení § 7 odst. 3 ZOK.

64 Ustanovení § 79 odst. 3 ZOK.

JUDr. Gabriel Achour
Tel.: +420 270 006 111
Email:
gabriel.achour@achourpartners.com